

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo, Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Dr K. Fehrbach, Vredeland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hookstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Loos, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr J. C. Roffmann, Utrecht; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; E. Vissor, Arnhem; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Druckers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland en Ned-Indië f7.50 per jaar.
Advertentie: 25 ct p. regel — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Bij den zeventen jaargang. — De Bergrede, I. — Uit de Schrift. De oorsprong van het kinschap Gods (1 Joh. 3:1). — Kerkelijk Leven: Synode-indrukken, XXI. Mobiliteit. — Geestelijke Adviezen: Kon Jezus zondigen? — Het boek van de week: Over de „Franciscus-benedictie“. — Het dagboek van Pierre Loti, II. — Zending en Evangelisatie: Het donker werelddeel, II. — Perschoon. — Kerknieuws.

BIJ DEN ZEVENDEN JAARGANG.

Als de jaargang van een blad tegen het einde loopt, wordt zijn Redactie vanzelf genoopt tot nieuwe bezinning.

Hoe die bezinning op het verleden ook uitvalt, al zou er zelfs enkel reden tot tevredenheid bestaan, zoo behoort nog vast te staan, dat een blad nooit mag blijven, wat het was.

Het moet zich ontwikkelen.

Hier hebben wij niet het eerst het oog op het kwantitatieve.

Zeker, het zou de Redactie aangenaam zijn, wanneer ons blad in omvang toenam en iedere week met meer pagina's kon uitkomen.

Het ruimte-probleem baart vaak moeilijkheden.

In den vorigen jaargang moest vaak een rubriek gedurende weken onverzorgd blijven, omdat een andere rubriek om meer kolommen vroeg en de omstandigheden eischten, dat hieraan werd voldaan.

Soms moesten artikelenreeksen worden afgebroken, omdat te voorzien viel, dat in den eersten tijd de plaats daarvoor ontbreken zou.

En dit is een regel, door de Redactie aangenomen, wijl door het leven zelf voorgeschreven: het actuele gaat vóór.

Vooral de Asser Synode en wat daarmee in verband staat, heeft veel redactionele plannen omvergeworpen.

Toch wordt het spijtige gevoel, dat zich dan altijd doet gelden, het zwijgen opgelegd door de gedachte, dat ons blad zich aan den strijd der geesten niet mocht onttrekken en door zijn voorlichting, naar wij hopen, van voordeel voor het Gereformeerde volk is geweest.

Veel hoofdbreken echter zou de Redactie blijven bespaard, indien zij zich in meer ruimte kon baden.

Dan — hierover moeten onze uitgevers het maar met de abonnees zoeken eens te worden. Dat het abonnementental geleidelijk vooruitgaat, is niet genoeg. Het moet, willen wij onze plannen kunnen verwezenlijken, een sprong van eenige duizende tegelijk maken. Maar daarmee kan de Redactie zich vanzelf niet inlaten.

Bovendien is de kwantitatieve ontwikkeling niet de voornaamste.

De kwalitatieve staat daar ver boven.

Behoeft het nog verzekerd, dat de Redactie diligent is om daarin het beste te bieden, wat binnen het bereik ligt?

Wij zeggen dat niet om daarmee propaganda voor ons blad te maken.

Maar omdat de Redactie dat voelt als haar roeping.

Omdat zij zich dat een plicht acht tegenover het Gereformeerde volk, dat zij liefheeft en dienen wil.

Het program voor den nieuwen jaargang getuigt hiervan.

Wat onafgewerkt bleef, zal natuurlijk thans ook nog worden opgediend.

Maar daarenboven kunnen tal van andere onderwerpen worden aangekondigd.

Van de hoofdartikelen noemen wij:

De Bergrede. Hoeveel beschouwingen worden daarover tegenwoordig niet geleverd, welke aan de waarheid Gods tekort doen. Maar ook: voor hoeveel moeilijkheden stelt zij den Gereformeerde niet. Een deskundige als Prof. Grosheide zal daarover de zoozeer gewenschte voorlichting geven.

Het klaarlijklijke in de Heilige Schrift. Dit is een punt, dat vooral sinds de Synode van Assen op de dagorde staat. Wel werd daarover reeds het een en ander geschreven, maar aan een meer systematische uiteenzetting, los van alle polemiek, is, dunkt ons, groote behoefte.

Hetzelfde geldt van: het antieke Wereldbeeld en de Bijbel. Een kwestie als deze behoort ernstig onder de oogen te worden gezien.

Het Schriftgezag is al evenzeer een onderwerp, dat in het brandpunt der belangstelling staat.

Het Predikantswerk in dezen tijd. Onze tijd stelt eischen aan den predikant, waarvan vroeger niet werd gehoord. Nieuwe oriëntering — de term is niet mooi, maar duidelijk — mag daarom niet uithijven.

De Paradox in de Religie. Wie thuis is in de geestelijke stroomingen van onzen tijd, weet, hoe ook dit tot de brandende kwesties moet worden gerekend. Wij behoeven slechts den naam van Barth te noemen om aan te toonen, dat wij als Gereformeerden hier onze houding nauwkeurig dienen te bepalen.

Het Gezag in de Opvoeding. Een bij uitstek praktisch onderwerp, dat van algemeen belang is.

De Redactie behoudt zich natuurlijk het recht voor de volgorde dezer artikelen te wijzigen en er andere tusschen te voegen.

Onder „Kerkelijk Leven“ zal Reformatie in de prediking den hoofdschotel vormen.

„Populair-Wetenschappelijke Schetsen“ zal het vervolg brengen van Pierre Loti, door Dr J. W. Marmelstein, van de studie over Satan, door Dr K. Schilder, terwijl in 't a niet zoo korte artikelenreeks: Gysbert Voetius ter gelegenheid van den 250sten gedenkdag van diens overlijden, zal worden herdacht door Dr Joh. C. Breen.

Zou het te ver voeren, indien wij de plannen ook voor de andere rubrieken ontvouwen, zoo moeten wij toch melding maken van een nieuwe rubriek onder het hoofd: Het boek van de week.

Deze rubriek bedoelt niet die der „Boekbespreking“ te ontlasten.

Zij draagt een ander karakter.

Iedere week wordt daarin een ander boek behandeld, of, het aan de Redactie werd toegezonden of niet. Een eigenlijke recensie wordt daarin niet gegeven. Maar zulke boeken worden uitgekozen, welke een of andere geestesstrooming typeeren. Naar aanleiding van zulk een geschrift wordt dan zoo'n geestesstrooming concreet besproken. Hierbij zal naar de rijkste verscheidenheid worden gestreefd. Niet enkel op theologisch, maar op de meest onderscheiden terreinen zullen deze stroomingen worden gepeild. De medewerking van zeer velen, ook buiten den eigenlijken kring van redacteuren en medewerkers, zal daarvoor worden ingeroepen.

Genoeg om te doen zien, hoezeer de Redactie op kwalitatieve ontwikkeling bedacht is.

Moge het ideaal, dat haar bezielt, ook al onze lezers bezielen.

Wij beoogen toch niets minder dan het heilig vuur van voortgaande Reformatie in den breedsten zin van het woord aan te blazen, hoog te doen opvlammen.

Gereformeerd mag ons leven alleen heeten op voorwaarde, dat het zich reformeeren blijft.

Wordt blijvende reformatie nagelaten, dan is de reformatie geen dreigend, doch een werkelijk gevaar geworden.

Onze oogen zijn ook voor den nieuwen jaargang op Hem geslagen, van Wien het willen en het werken is naar Zijn welbehagen.

Hij moet ons de voortgaande Reformatie doen willen.

Hij moet ons dat werk in het hart leggen.

Hij moet het ook uitvoeren, anders komt het niet tot stand en kwynen onze Gereformeerde Kerken weg en drogen de veel belovende knoppen van ons heerlijk Gereformeerd leven uit.

Maar het is onze bede, dat Hij bij Zijn werk ook ons tot instrumenten wil verkiezen.

Ons, redaktie, in levenscontact met onze lezers.

Er is zooveel verkeerd in ons, in onze kerken, in ons leven naar buiten, dat moet worden uitgedreven, ja misschien wel uitgesneden. Daarom

mogen we niet te zeer klagen, als het scherpe lemmet er soms moet worden ingezet.

Er is door Gods genade zooveel goeds in ons gelegd, dat moet worden ontholst, nieuwe kiemen, welke zon behoeven, nieuw leven, dat pers en hunkert om het licht te zien. Daarom zij het onze blijdschap ons te koesteren in de stralen van de Zon der gerechtigheid.

EINDREDAKTEUR.

DE BERGREDE.

I.

Weinig stukken in de Heilige Schrift hebben zoozeer de aandacht getrokken als de rrede van Jezus, die in Matth. 5-7 staat opgetekend en die, omdat ze van een berg werd gehouden, doorgaans de Bergrede wordt genoemd. Onder de merkwaardigheden, die den reiziger in Palestina worden gewezen, behoort de berg der zaligsprekingen aan de zee van Tiberias. Een legende waarschijnlijk, een moeilijk te controleren bericht althans, dat Jezus' woord aan dien bepaalden berg verbindt, toch een bewijs, dat deze woorden van Jezus gesteld zijn boven vele andere, die van Zijn heilige lippen kwamen, zoodat ze vroegen om een plaats om te worden gelocaliseerd.

Schilders hebben zich uitgeput om den Zaligmaker af te beelden, zooals Hij zal bij de zee van Galilea, de scharen rondom zich, mannen, vrouwen en kinderen, indrinkend de zegenrijke woorden, die Jezus hen deed hooren. En nog niet zoo lang geleden voelde Eugene Burnand zich gedrongen een machtige compositie te ontwerpen, „Le sermon sur la montagne“, bestemd om de vensters van een van Frankrijks kathedralen te versieren, een compositie, die alzoo boeide, dat ze in verkleinde afbeelding in tal van woningen is te vinden.

Wie bij het Woord des Heeren leeft, acht deze dingen niet vreemd. Immers ieder kind van God voelt zich telkens weer aangetrokken, tot die wonderbare woorden van een Heiland, die niet alleen de scharen van Galilea deden getuigen: „Hij leert als machthebbende en niet als de Schriftgeleerden!“ maar die alle geslachten van hen, die gelooven, hebben vertroost en verkwikt.

Geen wonder, dat niet alleen de kunst zich opge maakt heeft in dit taferel op het doek te brengen of in dichtmaat te bezingen, maar dat ook de wetenschap der godgeleerdheid zich talloze malen heeft bezig gehouden met het vraagstuk, de vele vraagstukken, waarvoor de Bergrede ons plaatst.

Inderdaad hier mag van vraagstukken, die rijzen, worden gesproken. Niet vraagstukken, die wij maken. Zoals bij de Schriftstudie al te dikwijls geschiedt. Wanneer men gewoon lezend op geen moeilijkheden stuit, maar het kritisch verstand, dat er op belust is de Schrift van haar waardij te berooven of althans om stukken uit haar als minderwaardig ter zijde te schuiven, moeilijkheden opkomen doet, die toch inderdaad niet bestaan. De vragen, die uit de Bergrede tot ons komen, zijn zulke, die de Schrift zelf op onzen weg brengt. Wie het verslag van Jezus' woorden bij Mattheus vergelijkt met de weergave bij Lukas, vraagt vanzelf, vanwaar het verschil. Wie trachten wil in praktijk te brengen, in het eigen leven, in de kerk, in het maatschappelijk en staatkundig leven, wat in de Bergrede door Jezus werd geboden, vraagt, zal het ooit mogelijk zijn, aan de stem van mijn Heiland te gehoorzamen. Er zijn vragen, die misschien nog dieper gaan: waar is hier het woord der verlossing? Staat Jezus, de barmhartige Zaligmaker, hier niet met eischen voor ons, die in het leven der menschen niet te volbrengen zijn? Wordt door Hem niet het onmogelijke gevraagd? Men kan ook van andere zijden de kwestie aanvatten. Waar is de gang in het betoog, is het een betoog? Bouwt Jezus hier systematisch op een nieuwe maatschappij, of een nieuwe kerk, die naar

Zijn naam zal worden genoemd en die naar deze regelen zich zal hebben te gedragen?

* * *

Laat vooral niemand meenen, dat we hier vragen aanroeren van puur theoretisch belang, vragen, die men wel stellen kan en die ook wel recht hebben op een beantwoording, maar die toch feitelijk buiten het groote menschenleven omgaan.

De geschiedenis leert ons het tegendeel. Van oude tijden tot nu toe zijn er menschen, richtingen geweest, die meenden, dat in de kerk des Heeren met de Bergrede, bepaald met de geboden van Christus, die zij bevat, geen ernst werd gemaakt.

Men oordeelde, dat het anders moest.

Zoo zijn er geweest rigoristische stroomingen, doopersche stroomingen, lijdenheidsstroomingen, die, hoezeer ook onderling verschillend, het alle in dezelfde richting hebben gezocht, ze wilden de geboden van Christus in praktijk brengen in het dagelijksch leven.

Het rigorisme, dat in de overtreding van elk gebod een doodzonde ziet, niet meer te vergeven en dat alleen, in een kleinen kring teruggetrokken, zich afzonderend van de wereld, zijn denkbeelden tracht te verwezenlijken. Doopersche richtingen, die zelf meenen de hand aan den ploeg te moeten slaan om een koninkrijk Gods op aarde te stichten, een koninkrijk, waarin dan de bevelen van Christus onvertoefeld kunnen gelden, maar dat dan ook verder met de wereld zich niet inlaat. Lijdenheidsinrichtingen, die op grond van de Bergrede alle geweld verwerpen, iemand, die op de rechterwang slaat, inderdaad de andere toekeeren, den eed niet willen, het leven uittrekken en met de overheid onophoudelijk in conflict leven.

* * *

Met name hebben we hier nog te wijzen op hetgeen er met de Bergrede tijdens den grooten oorlog is geschied. Vooral in Duitschland, waar men gewoon is de kwesties grondig te onderzoeken, is men gaan vragen, is deze toestand, waarin de gewapenden op elkander aanvliegen en elkander pogen te verdelen, is deze toestand, waarin volk tegenover volk staat, met de Bergrede in overeenstemming?

Het antwoord is over het algemeen teleurstellend geweest. Immers al te vaak luidde het, naar de Bergrede is niet te luisteren, ze kan niet toegepast worden in het praktische leven en het beste is haar te laten, voor wat ze is.

Teleurstellend noemden we dit antwoord, en het is dat om meer dan één reden. In de eerste plaats en bovenal, omdat hier ontbrak het besef, het geloof, dat we ook in de Bergrede te doen hebben met het Woord Gods. Het Woord des Heeren, dat niet op zijde gezet mag worden, maar ook niet ter zijde gelaten kan worden, of men berokkent aan het leven groote schade. Niet de begeerte, om recht te laten varen aan de Schrift, maar de geheel andere om op te komen voor het goede recht van Duitschland, de gedachte, dat in elk geval de oorlog doorgezet en als het kan gewonnen moest worden, gaven hier den doorslag.

Maar teleurstellend was het antwoord nog uit ander oogpunt. Wie een vraagstuk op wil lossen, moet nooit beginnen met zich aan den ernst van het probleem te onttrekken, het vraagstuk zelf te verdonkeren door gegevens van geheel anderen aard, die met het vraagstuk als zoodanig niets te maken hebben, te laten beslissen, wat in elk geval gebeuren moet. We zijn dan ook over het algemeen door wat er in Duitschland in verband met den oorlog over de Bergrede is geschreven, niet verder gekomen. En het probleem dient zich aan ons aan op dezelfde wijze als te voren.

* * *

We noemden enkele vragen, die naar aanleiding van de Bergrede opgekomen zijn in de praktijk en die nog altijd de menschen bezighouden.

Ze vragen ook van ons Gereformeerden, hoe ziet gij de Bergrede, wat ziet ge in haar.

Evenwel die vraag is niet te beantwoorden dan in verband met verschillende andere. En die andere zijn in de eerste plaats vragen van litteraire aard.

Is de Bergrede een compositie van Mattheüs of is ze zoo door Jezus gehouden? Is er gang in het geheel, of zijn hier eenvoudig verschillende op zichzelf niet met elkander in verband staande woorden samengevoegd? Hoe is de verhouding van de voorschriften van de Bergrede tot verschillende geheel of ongeveer gelijka, die door de Farizeërs zijn gegeven? Welke plaats heeft de Bergrede in het geheel van Jezus' onderwijs? Eerst door de beantwoording van deze vragen kunnen we tot het wezen van Matth. 5-7 doordringen en is er eenige kans om de levenswet van het koninkrijk der hemelen te verstaan.

Nu is „De Reformatie” niet de plaats om al de genoemde punten in den breede te behandelen. Maar we willen toch trachten door iets over het bijkomstige, het voorafgaande te schrijven, een inzicht te geven in het wezen van het geheel.

We hopen dat te kunnen doen in enkele volgende artikelen.

F. W. GROSHEIDE.

UIT DE SCHRIFT.

De oorsprong van het kindschap Gods.

Ziet hoe groote liefde ons de Vader gegeven heeft, (namelijk) dat wij kinderen Gods genaamd worden. 1. Johannes 3:1.

„Dat wij kinderen Gods genaamd worden” — welk een rijk voorrecht wordt in dit woord aan gegeven.

Kinderen des toorns zijn wij van nature; aan allerhande ellendigheid, ja aan de verdoemenis zelve onderworpen. Van den hemelschen Vader maakten wij door moedwillige ongehoorzaamheid ons los, en verbonden ons aan den vorst der duisternis.

En deze verbinding deed ons onbekwaam worden tot eenig goed, en geneigd tot alle kwaad; ze maakte ons tot vijanden Gods, die straks met de wapens in de hand gegrepen zullen worden, en geoordeeld.

En nu, — zulk een „kinderen Gods genaamd”; die den heiligen God, voor wien zelfs de hemelen niet rein gevonden worden, hun Vader mogen noemen; die op dienzelfden Almachtige, tegen wien zij in opstand waren, met vrijmoedigheid mogen toetreden om van Hem niets dan goeds te verwachten; die door hun Rechter omhelsd worden, en eeuwig in Zijn Vaderhuis zullen wonen.

Godeloozen — kinderen Gods genaamd. Er is in hemel en op aarde geen ingrijpende verandering, geen machtiger weldaad denkbaar.

Hoe is zij mogelijk?

* * *

„Ziet, hoe groote liefde ons de Vader gegeven heeft!”

Hier is de verklaring van dit wonder.

Of liever, niet de verklaring; want voor menschenverstand zal dit heilgeheim nooit begrijpelijk gemaakt kunnen worden; — het is alleen te aubidden.

De apostel geeft dan ook geen verstandelijke uiteenzetting van dit mysterie, maar een uitroep, een uitroep van knielende bewondering: „Ziet hoe groote liefde!”

Doch in dat woord wijst hij tegelijk den oorsprong aan van het kindschap Gods, den wortel, waaruit die machtige en zalige verandering van goddeloozen in kinderen Gods voortkomt.

Die oorsprong ligt niet in den mensch. Niet in zijne ontdekking en zijn gebod. Zijne wedergeboorte, zijn zoeken van God, zijne heilbegeerte en bekeering was niet de bron van dat kindschap. De apostel wijst van den mensch, en van alles aan hem, af, — en hij richt ons oog omhoog, op God: „Ziet!” zoo breekt hij uit, als overweldigd door de heerlijkheid van wat hij aanschouwt, „ziet hoe groote liefde ons de Vader gegeven heeft!”

Het is de liefde Gods, die hier aangewezen wordt als de oorsprong van het kindschap.

Een liefde, die niet door ons werd opgewekt of verdiend; die niet eerst door den zondaar werd afgesmeekt, en daarna hem beloofd; maar eene liefde, die gegeven, om niet gegeven werd. „Ziet, hoe groote liefde ons de Vader gegeven heeft!”

O zeker, van die liefde Gods kan ook gezegd worden, dat zij zich laat invoeren en op het gebod bewezen wordt; zij wordt gepredikt in de wereld, en geschonken aan degenen, die haar zoeken. Ook kan zij door wederliefde tot vernieuwde en verhoogde werking worden gebracht.

Maar in en achter dat alles schuilt het heilgeheim: die liefde is gegeven; onder al die uitstroomende wateren werkt de eeuwige fontein; het is eene gegeven liefde.

Zoo die liefde Gods door iets in ons werd opgewekt, zoo zij zich van eenige voorwaarde in den zondaar afhankelijk stelde, — ze zou niet waarlijk „gegeven” zijn; ze ware geen oorsprong, doch slechts eene goddelijke golf uit menschenlijke bron.

Doch neen, — dat deze liefde gegeven is, zegt ons, dat ze vrij is, dat zich niets achter haar verbergt, dat zij zelve bron is, oorsprong van alle heil, dat zij enkel rekt met welbehagen, souverain welbehagen, dat zij zich geeft, waarachtig geeft, gelijk alleen liefde zich geven kan.

Waarlijk, de apostel mocht uitroepen: Ziet hoe groote liefde!

* * *

En nu, mijn broeder en zuster, zult ge nu zien? Zult ge het oog nu volstandig houden op den oorsprong van het kindschap Gods?

Ach, hoe dwaalt onze blik vaak af!

Dan zien we alleen de zwarte lijst onzer zonden, en het onverwinnbaar bederf in ons hart.

Dan turen we op de mismaakte trekken van het Godsbeeld in ons. Dan zien we de machten der heil ons afhouden van het Vaderhuis, en hooren hoe de aanklacht onzer consciëntie ons den toegang tot God betwist. Dan aanschouwt Jozua alleen zijne vuile kleederen en Petrus slechts den wind en de golven.

Dan laten wij het kindschap afhangen van het kind, en niet van den Vader. Dan zoeken wij den oorsprong van kindschap in ons zelve en niet in de liefde Gods.

Er is slechts één raad.

„Ziet hoe groote liefde ons de Vader gegeven heeft!”

Ziet!...

Hoe eenvoudig.

Het ligt slechts in een enkelen blik, in eene wending van uw zielsoog.

Ziet eens van uzelfen af, en wendt uw blik op uwen God, op Zijne liefde, op Zijne groote liefde.

Ziet, hoe die liefde gegeven is; hoe ze vrijmachtig geschonken wordt aan onwaardigen; hoe ze zelf alles medebrengt; hoe ze in Christus zichzelf gegeven heeft tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en volkomen verlossing.

O ziet, ziet hoe groote liefde ons de Vader gegeven heeft!

v. A.

KERKELIJK LEVEN.

Synode-Indrukken.

XXI.

De zaak-Ds Van Duin.

De samenspreking, op de Synode hetzij in comité, generaal, hetzij in een harer Commissievergaderingen met de predikanten Van Duin, Vermaat en Brussaard gehouden, werd op de meest aangename wijze gevoerd.

Was de Synode indertijd, toen Dr Geelkerken voor haar verscheen, één en al hoffelijkheid en bewaarde zij den broederlijken zin tot het einde toe, thans kwamen ongedwongenheid en goedmoedigheid in den goeden zin van het woord, de stemming nog verhoogde.

Moest er toen wel eens pijnlijk worden gewaakt teneinde op de vergaderingen zoo mogelijk een konflikt te voorkomen, nu kon van alle waakzaamheid veilig worden afgezien.

Incidenten als toen voorvielen, bleven nu achterwege.

De genoemde predikanten hadden er volstrekt geen behoefte aan te weten of zij „gecteerd” waren of niet. Zij wilden zich niet vooral vergewissen, welk karakter de samenspreking zou dragen. Al die formeele kwesties waren uitgeschakeld. Men kon dadelijk op het materiele ingaan. Dit gaf een zekere vlotheid en gemakkelijheid, welke voorzeker van beide kanten op prijs werd gesteld.

De gevallen van deze drie predikanten stonden niet gelijk.

Daarom werden zij afzonderlijk behandeld en beoordeeld.

De zaak van Ds van Duin was door de Classis Haarlem via de Particuliere Synode van N.-Holland naar de Generale Synode doorgezonden, opdat deze over haar in haar geheel een beslissing zou nemen. Over de voorgeschiedenis reppen wij nu maar niet.

Wij mogen die als bekend veronderstellen.

Aan Ds van Duin werd ruime gelegenheid gegeven zijn gevoelens uiteen te zetten. Wie er behoefte aan had kon hem vragen stellen, van welke gelegenheid door sommige Synode-leden ook gebruik werd gemaakt. Maar gediscuteerd mocht er niet worden.

Dat er in enkele vragen niet een klein disputje lag opgesloten, zou ik niet durven ontkennen. De verleiding is in zulke gevallen te groot om ongemerkt toch in gedachtenwisseling te treden. Maar gelukkig nam dat geen ongewenschte afmetingen aan. Een simpele herinnering was genoeg om de samenspreking aan het doel te doen beantwoorden.

Litteratuur kan van het verloop dier bespreking door mij geen verslag worden gegeven. Ook al ligt dat alles nu achter ons, wij hebben het zegel der geheimhouding, door de Synode eraan bevestigd, te eerbiedigen. Alleen de Synode zelf zou dit kunnen verbreken.

Natuurlijk liet de Synode het bij deze kennisgeving van gevoelens niet.

Een Commissie van drie vroede mannen werd benoemd om den volgende dag te trachten Ds van Duin van zijn bezwaren te ontlasten. Het resultaat was, dat Ds van Duin hun een verklaring ter hand stelde, welke aan de Synode werd voorgelezen, maar die niet is gepubliceerd.

Thans was het woord aan de Synode.

Die moest beslissen of de verklaring voldoende kon worden geacht.

Maar het einde van de week was gekomen.

De behandeling van deze zaak kon eerst in de volgende week worden voortgezet.

In dien tusschentijd had Ds Van Duin aan de Synode een telegram gezonden, waarin hij verzocht om voor en aler een beslissing werd genomen, door de Synode te worden gehoord.

Toeschietelijk als immer bood de Synode hem daartoe gaarne de gelegenheid.

Zelfs zijn wensch om dit onderhoud op zulk een tijd te stellen, dat hij op één dag uit en thuis kon zijn, werd grif ingewilligd.

De Synode stelt zich immer op een hoog standpunt.

Als zij iemand ter wille kan zijn, laat zij het niet na.

En zoo sprak Ds Van Duin zich dan wederom op de Synode uit. Dezelfde Commissie, vermeerderd met nog één lid, werd opnieuw uitgenoodigd om hun arbeid te vervolgen.

Als door D gegeven

On in Ge eigen, ambt in de voord acht moge wil in Syno tijd a

Men doo de C gekon Maar Had tekeni andere

Nu s len wij en: is Men dat zij Van D eische De e keljke Mr B schritte rechtig gesteld meende op haan en zich Het op zijn leeren?

Nec door b gen, n een do

Hier de sch Van D

En Duin g stelling

Deze vat, d Synode djesbo de opv lijke in d

Schri Imm

aanva toch w

Verd alleen de e e ken,

door o niet, v iets an liteit is geslote ge leer andere baar.

Gerefor Woord Kan

deel d wekte?

Ten niet in Daar

„persbe slang onder

Maar over b

En t slechts vatti

Nu Aa

punt e altijd z kerken

Zou dien zi

uw gra als dat schorst

Als dan ze

Voor minder verder worden

Ingew gravam